

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์การบริหาร
ส่วนตำบลในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
BUDDHIST PRINCIPLES INTEGRATION FOR PROMOTING THE LIFE QUALITY OF
ELDERLY OF SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION IN PHRA NAKHON
SI AYUTTHAYA DISTRICT, PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA PROVINCE

วีรภัทร สภากาญจน์*, ภูริพัฒน์ ธนอมศรีอุทัย

Weerapat Sapakarn*, Phuriphat Thanomsriuthai

บริษัท แซทเทอเดย์ คอนซัลติ้ง จำกัด

Saturday Consulting Co., Ltd.

*Corresponding Author E-mail: weerapat.mcu@hotmail.com

Received February 20, 2026; Revised June 4, 2026; Accepted June 19, 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาสภาพปัจจุบันคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และ 3. นำเสนอกระบวนการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักพุทธบูรณาการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ระเบียบวิธีวิจัยเป็นแบบผสมผสานวิธี การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างคือประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอพระนครศรีอยุธยา 389 คน สุ่มแบบชั้นภูมิ เครื่องมือคือแบบสอบถามที่ความเชื่อมั่น 0.913 สถิติใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการถดถอยพหุคูณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือ ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล นักวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์และพระพุทธศาสนา และประชาชน จำนวน 18 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ การสัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2. การส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุทุกด้าน สามารถร่วมกันทำนุคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยาได้ร้อยละ 63.3 และหลักภavana 4 ทุกด้าน สามารถร่วมกันทำนุคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้ร้อยละ 78 และ 3. กระบวนการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักพุทธบูรณาการ ประกอบด้วย 3.1 กิจกรรมการส่งเสริมคุณภาพชีวิต 7 กิจกรรม ได้แก่ 1. กิจกรรมสร้างรายได้ 2. กิจกรรมการมีส่วนร่วมทางสังคม 3. กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ 4. กิจกรรมนันทนาการ 5. กิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต 6. กิจกรรมจิตอาสา และ 7. กิจกรรมดูแลสิ่งแวดล้อม และ 3.2 การนำหลักภavana 4 มาประยุกต์ใช้ ได้แก่ ด้านกายภavana ส่งเสริมสุขภาพ ด้านศีลภavana ส่งเสริมศีลธรรมจริยธรรม ด้านจิตตภavana ส่งเสริมความสงบทางใจ ด้านปัญญาภavana ส่งเสริมการเรียนรู้และความเข้าใจในชีวิต

คำสำคัญ: การบูรณาการ, หลักภavana 4, คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ, องค์การบริหารส่วนตำบล

Abstract

Objectives of this research article were: 1. To study the current conditions of the life quality of elderly of Subdistrict Administrative Organization in Phra Nakhon Si Ayutthaya District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. 2. To study the factors affecting the life quality of elderly of Subdistrict Administrative Organization in Phra Nakhon Si Ayutthaya District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province, and 3. To propose the process for Promoting the life quality according to Buddhist principles integration for elderly of Subdistrict Administrative Organization in Phra Nakhon Si Ayutthaya District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. Methodology was mixed methods research. The quantitative research involved a sample of 389 residents living within the Subdistrict Administrative Organization areas in Phra Nakhon Si Ayutthaya District, selected through stratified random sampling. The research instrument was a questionnaire with a reliability coefficient of 0.913. The statistics used for data analysis included percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis. For the qualitative research, the key informants consisted of administrators of Subdistrict Administrative Organizations, scholars in Public Administration and Buddhism, and members of the public, totaling 18 participants. The research instrument was an interview form, and the data were analyzed using content analysis.

Findings were as follows: 1. The overall quality of life of older persons in the Subdistrict Administrative Organizations in Phra Nakhon Si Ayutthaya District was at a high level. 2. The quality-of-life promotion factors were able to jointly predict the quality of life of older persons at 63.3 percent, while the Bhavana 4 principles jointly predicted the quality of life at 78 percent. Both the quality-of-life promotion factors and the Bhavana 4 principles significantly affected the quality of life of older persons at the 0.01 level. 3. The process of promoting the quality of life of older persons through Buddhist integration consisted of: 3.1 Seven quality-of-life promotion activities, namely income-generating activities, social participation activities, health promotion activities, recreational activities, lifelong learning activities, volunteer activities, and environmental care activities; and 3.2 The application of the Bhavana 4 principles, including Kayabhavana for promoting physical health, Silabhavana for developing morality and ethics, Cittabhavana for promoting mental well-being and inner peace, and Paññabhavana for enhancing wisdom, learning, and understanding of life.

Keywords: Buddhist Integration, Bhavana 4, Quality of Life of Older Persons, Subdistrict Administrative Organization

บทนำ

คุณภาพชีวิตเป็นเป้าหมายสำคัญของมนุษย์ทุกช่วงวัย และเป็นประเด็นที่ทั้งภาครัฐและเอกชนให้ความสำคัญอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากบุคลากรที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีทั้งด้านร่างกายและจิตใจย่อมสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและลดภาระค่าใช้จ่ายในระยะยาว การส่งเสริมคุณภาพชีวิตจึงควรดำเนินการอย่างเป็นระบบและครอบคลุมหลายมิติ อันได้แก่ สุขภาพกาย สุขภาพจิต ความสัมพันธ์ทางสังคม

และด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งล้วนเป็นองค์ประกอบที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตอย่างมั่นคง ปลอดภัย สะดวกสบายและมีความสุขอย่างยั่งยืน (ประยงค์ จันทรแดง, 2561) ปัจจัยข้างต้นถือเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ รัฐบาลไทยให้ความสำคัญกับการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนทุกกลุ่มผ่านนโยบายที่มุ่งเสริมสร้างความมั่นคง สิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน ระบบสาธารณสุขที่เข้มแข็ง และความเสมอภาคทางสังคม โดยเฉพาะการดูแลกลุ่มเปราะบางให้มีโอกาสและสวัสดิการอย่างทั่วถึง แนวทางดังกล่าวส่งผลให้หน่วยงานภาครัฐทุกระดับกำหนดยุทธศาสตร์และแผนงานที่สอดคล้องกับนโยบายส่วนกลาง รวมถึงองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพระนครศรีอยุธยา ซึ่งได้ดำเนินโครงการหลากหลายด้าน ทั้งการศึกษา สุขภาพ สวัสดิการ สังคม วัฒนธรรม โครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมและพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนในระยะยาว (องค์การบริหารส่วนตำบลลุมพลี, 2567)

องค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพระนครศรีอยุธยามีบทบาทสำคัญในการยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชน ควบคู่กับการส่งเสริมสุขภาพ คุณธรรมจริยธรรม ศิลปวัฒนธรรม และกิจกรรมกีฬา โดยใช้งบประมาณประจำปีขับเคลื่อนโครงการต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เนื่องจากพื้นที่มีทั้งชุมชนเกษตรกรรมและชุมชนเมือง การบริหารจัดการจึงต้องอาศัยความเข้าใจบริบทและศักยภาพผู้นำท้องถิ่นเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตามยังเผชิญปัญหาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา และระบบคมนาคมที่ต้องพัฒนาเพิ่มเติม ขณะเดียวกันการปรับวิถีชีวิตของประชาชนให้เหมาะสมกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงก็เป็นความท้าทายสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตในแต่ละพื้นที่ (สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 2567) อย่างไรก็ตาม ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพระนครศรีอยุธยา ที่มีประชาชนโดยเฉพาะผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ไปจนถึง 69 ปี จำนวนมาก ซึ่งแม้ว่าข้อมูลทางกายภาพจะชี้ว่าส่วนมากมีสุขภาพดีไม่ว่าจะเป็น ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสภาพแวดล้อม แต่ในเชิงปฏิบัติจริงก็ยังคงอาศัยปัจจัยอื่น ๆ ที่สำคัญ ประกอบด้วย ความแข็งแรงของร่างกาย การมีสมาธิในการทำงาน ความพึงพอใจที่ได้ผูกมิตรกับคนอื่น และชีวิตความเป็นอยู่ภาพรวม (นัสสมล บุตรวิเศษ และอุปภิภูษิต อินทรสาด, 2564) ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ดังนั้น หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาจึงเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เพราะเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตทั้งทางกายและจิตใจ

องค์การอนามัยโลก หรือ World Health Organization ได้ให้ความสำคัญกับคุณภาพชีวิต ด้วยว่าคุณภาพชีวิตถือเป็นการรับรู้ของบุคคลต่อการดำรงชีวิตของตนเอง ภายใต้บริบททางวัฒนธรรม ระบบคุณค่า เป้าหมาย ความคาดหวัง และมาตรฐานของสังคมที่ตนอาศัยอยู่ ซึ่งครอบคลุมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม (World Health Organization, 1996) ดังนั้น การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะผู้สูงอายุ จึงจำเป็นต้องมีตัวชี้วัดและแนวทางการส่งเสริมที่ชัดเจน เพื่อประเมินและยกระดับคุณภาพชีวิตให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมและการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน แม้้องค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้ดำเนินโครงการและกิจกรรมด้านสวัสดิการ การดูแลสุขภาพ และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางสังคมอย่างต่อเนื่อง จนส่งผลให้คุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้นในระดับหนึ่ง แต่ยังคงมีประเด็นที่ต้องพัฒนาเพิ่มเติม โดยเฉพาะด้านการเรียนรู้ การพัฒนาศักยภาพ และการสร้างความเข้มแข็งทางจิตใจของผู้สูงอายุ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจบูรณาการหลักภavana 4 ได้แก่ กายภาวนา ศิลภาวนา จิตตภาวนา และปัญญาภาวนา (อง.จตุกก. 21/79/69) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) มาบูรณาการในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เนื่องจากหลักภavana 4 เป็นแนวทางพัฒนามนุษย์อย่างครบถ้วนทั้งด้านร่างกาย ความประพฤติ จิตใจ และสติปัญญา อันจะนำไปสู่การดำรงชีวิตอย่างสมดุลและมีคุณค่า ประกอบกับพื้นที่อำเภอพระนครศรีอยุธยาเป็นสังคมที่มีวัดและพระสงฆ์เป็นศูนย์กลางของชุมชนและ

มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และกิจกรรมทางสังคม หากเกิดการบูรณาการความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับองค์กรสงฆ์อย่างเป็นระบบ ย่อมส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนและผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครอบคลุม และยั่งยืนมากยิ่งขึ้น

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพระนครศรีอยุธยา ด้วยพิจารณาเห็นว่า องค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพระนครศรีอยุธยาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้มีแนวทางในการบริหารงานที่ดี หากมีการศึกษาในรายละเอียดการดำเนินการและการบริหารจัดการโดยบูรณาการกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาแล้วคือ หลักภavana 4 จะทำให้การบริหารจัดการในเรื่องของการจัดการคุณภาพชีวิตของประชาชนเป็นระบบมากยิ่งขึ้น ผู้บริหารจะสามารถนำเอาองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนเพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีตามมาตราฐานต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. เพื่อนำเสนอกระบวนการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักพุทธบูรณาการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

ใช้การวิจัยแบบผสมวิธี ด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อสนับสนุนข้อมูลเชิงปริมาณ

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จำนวน 13,112 คน (กระทรวงสาธารณสุข, 2567)

2.2 กลุ่มตัวอย่างคำนวณขนาดโดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 389 คน ทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มีจำนวน 18 รูปหรือคน ซึ่งเป็นผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จำนวน 7 คน นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 3 รูป นักวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 4 คน และผู้แทนภาคประชาชน จำนวน 4 คน ซึ่งเลือกด้วยวิธีเจาะจง (Purposive Sampling) โดยพิจารณาจากคุณลักษณะเฉพาะที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย (Creswell, 2014)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบแนวคิด ตัวแปร และวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยได้นำเสนอร่างแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ความครอบคลุมของสาระสำคัญ และความสอดคล้องกับประเด็นการวิจัย จากนั้นจึงปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และนำไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจริง เพื่อนำผลมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น ปรากฏว่า

แบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.913 แสดงว่าเครื่องมือมีความเที่ยงในระดับสูง และเหมาะสมสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณในการวิจัยครั้งนี้

3.2 เครื่องมือสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้างที่พัฒนาขึ้นอย่างเป็นขั้นตอน โดยอ้างอิงจากกรอบแนวคิด ตัวแปร และวัตถุประสงค์ของการศึกษาเป็นสำคัญ ร่างคำถามสัมภาษณ์ได้ผ่านการตรวจพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน เพื่อประเมินความเหมาะสม ความชัดเจนของถ้อยคำ และความสอดคล้องกับประเด็นการวิจัย ก่อนนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขจนได้เครื่องมือที่มีความสมบูรณ์ พร้อมสำหรับใช้เก็บข้อมูลเชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้วไปดำเนินการแจกจ่ายให้แก่กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จำนวนทั้งสิ้น 389 ชุด การเก็บข้อมูลเป็นไปตามแผนและขั้นตอนที่กำหนดไว้ล่วงหน้าจนได้รับแบบสอบถามกลับคืนครบถ้วนตามจำนวนที่ต้องการ เพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือสำคัญ โดยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 รูปหรือคน ด้วยตนเองทุกขั้นตอน เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่สอดคล้องกับกรอบแนวคิดของการศึกษา ระหว่างการสัมภาษณ์มีการจดบันทึกอย่างเป็นระบบควบคู่กับการบันทึกเสียง จากนั้นจึงนำข้อมูลมาถอดความอย่างละเอียด วิเคราะห์เชิงเนื้อหา และสังเคราะห์สาระสำคัญให้เชื่อมโยงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยอย่างครบถ้วนและเป็นระบบ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่รวบรวมได้เข้าสู่กระบวนการประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติสำหรับงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายลักษณะของข้อมูล และใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อทดสอบความสัมพันธ์และอำนาจพยากรณ์ของตัวแปรตามกรอบแนวคิดการวิจัย

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยดำเนินการจัดระเบียบข้อมูล จัดหมวดหมู่ประเด็นสำคัญ สังเคราะห์สาระจากคำให้สัมภาษณ์และตีความหมายอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผลการวิเคราะห์มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดของการวิจัย

ผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันของคุณภาพชีวิตผู้สูงวัยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สภาพปัจจุบัน พบว่า ผู้สูงวัย มีคุณภาพชีวิตโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.64$, S.D. = 0.70) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความมั่นคงในชีวิต ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและเศรษฐกิจอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงวัยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม

ที่	คุณภาพชีวิตผู้สูงวัย	ระดับการปฏิบัติ		
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1.	ด้านความมั่นคงในชีวิต	3.66	0.74	มาก
2.	ด้านการศึกษา	3.38	0.76	ปานกลาง

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม (ต่อ)

ที่	คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ	ระดับการปฏิบัติ		
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
3.	ด้านเศรษฐกิจ	3.58	0.72	มาก
4.	ด้านสังคมและเศรษฐกิจ	3.84	0.71	มาก
	ภาพรวม	3.64	0.70	มาก

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ โดยเริ่มจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ซึ่งพบว่า ตัวแปรทั้งหมด มีความสัมพันธ์ในทางบวก มีค่าอยู่ระหว่าง 0.561 – 0.821 ถือว่าบางคู่มีความสัมพันธ์ค่อนข้างสูง ซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหา Multicollinearity จึงต้องมีการทดสอบ Collinearity Statistics โดยพิจารณาจากค่าความคงทนของการยอมรับ (Tolerance) และค่าปัจจัยการขยายตัวของความแปรปรวน (Variance Inflation: VIF) จากการวิเคราะห์ พบว่า ดัชนีบอกภาวะร่วมเส้นตรงพหุ ค่าความคงทนของการยอมรับ (Tolerance) ได้ค่าระหว่าง .206-.312 ซึ่งมากกว่าค่าที่กำหนดไว้ คือ .190 และค่าปัจจัยการขยายตัวของความแปรปรวน (Variance Inflation Factor: VIF) มีค่าระหว่าง 3.205-4.854 ซึ่งมีค่าไม่เกิน 5.3 แสดงว่า การส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุและหลักภาวนา 4 ทุกด้านเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไม่เกิดปัญหา Multicollinearity จึงได้ทำการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Analysis) ต่อไป ผลจากการวิเคราะห์ พบว่าการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 สามารถร่วมกันทำนายคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้ร้อยละ 63.3

ตารางที่ 2 การส่งเสริมคุณภาพชีวิต ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	.718	.126	–	5.695**	.000
การจัดกิจกรรมด้านเศรษฐกิจและการเงิน (X11)	.196	.051	.218	3.847**	.000
การจัดกิจกรรมด้านสังคม (X12)	.212	.053	.236	4.006**	.000
การจัดกิจกรรมด้านสุขภาพอนามัย (X13)	.284	.054	.298	5.263**	.000
การจัดกิจกรรมด้านนันทนาการ (X14)	.251	.052	.269	4.826**	.000
การจัดกิจกรรมด้านการศึกษา (X15)	.184	.050	.207	3.680**	.000
การจัดกิจกรรมด้านการบำเพ็ญประโยชน์ (X16)	.167	.049	.189	3.408**	.001
การจัดกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม (X17)	.223	.051	.248	4.376**	.000

Multiple R = .792^a R² = .627 Adjusted R² = .621 Std. Error = .3928 F = 149.873 Sig. = .000

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

หลักภาวนา 4 ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 สามารถร่วมกันทำนายคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้ร้อยละ 78 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 หลักถาวนา 4 ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

หลักถาวนา 4	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	.408	.116	–	3.517**	.000
กายถาวนา การส่งเสริมด้านกาย (X21)	.268	.045	.282	5.956**	.000
ศีลถาวนา การส่งเสริมด้านศีล (X22)	.178	.046	.196	3.870**	.000
จิตถาวนา การส่งเสริมด้านจิตใจ (X23)	.224	.047	.238	4.766**	.000
ปัญญาถาวนา การส่งเสริมด้านปัญญา (X24)	.326	.041	.346	7.956**	.000

Multiple R = .834^a R² = .696 Adjusted R² = .692 Std. Error = .3492 F = 218.476 Sig. = .000

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3. กระบวนการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักพุทธบูรณาการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กระบวนการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักพุทธบูรณาการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นการนำเสนอผลของการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัย ประกอบด้วย

1. การส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ด้านการจัดกิจกรรมด้านเศรษฐกิจและการเงิน ส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมสร้างรายได้ที่สอดคล้องกับศักยภาพผู้สูงอายุ ด้านการจัดกิจกรรมด้านสังคม ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางสังคม จัดกิจกรรมขจัดความเหงา และความโดดเดี่ยว ด้านการจัดกิจกรรมด้านสุขภาพอนามัย ส่งเสริมสุขภาพให้มีความรู้ด้านการดูแลสุขภาพและการป้องกันโรค ด้านการจัดกิจกรรมด้านนันทนาการ ใช้กิจกรรมนันทนาการลดความตึงเครียดและความซึมเศร้า ด้านการจัดกิจกรรมด้านการศึกษา ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาความคิดและทักษะให้เหมาะสมกับวัยสูงอายุ ด้านการจัดกิจกรรมด้านการบำเพ็ญประโยชน์ เสริมสร้างความภาคภูมิใจและคุณค่าในตนเอง และจิตอาสา ด้านการจัดกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม จัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุ ให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการดูแลสิ่งแวดล้อม
2. หลักถาวนา 4 ด้านกายถาวนา การส่งเสริมด้านกาย ส่งเสริมสุขภาพ ปรับพฤติกรรมการดำเนินชีวิตให้เอื้อต่อสุขภาพ ด้านศีลถาวนา การส่งเสริมด้านศีล ส่งเสริมศีลธรรมจริยธรรม เสริมสร้างความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ด้านจิตถาวนา การส่งเสริมด้านจิตใจ การส่งเสริมความสงบทางจิตใจและการผ่อนคลายความเครียด ความโดดเดี่ยว ด้านปัญญาถาวนา การส่งเสริมด้านปัญญา ส่งเสริมการเรียนรู้ ความเข้าใจในชีวิตและการเปลี่ยนแปลง และ
3. คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย
 - ด้านความมั่นคงในชีวิต ผู้สูงอายุมีความปลอดภัยในการดำรงชีวิต ได้รับการดูแลช่วยเหลือเมื่อประสบปัญหา
 - ด้านการศึกษา ผู้สูงอายุมีโอกาสเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัยผู้สูงอายุ เรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาศักยภาพตนเอง
 - ด้านเศรษฐกิจ ผู้สูงอายุมีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีวิตในระดับพื้นฐาน การลดความกังวลด้านค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน
 - ด้านสังคม ผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์ที่ดีกับครอบครัวและชุมชน ลดความเหงาและความโดดเดี่ยวในวัยสูงอายุ

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันของคุณภาพชีวิตผู้สูงวัยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความมั่นคงในชีวิต ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและเศรษฐกิจอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่า ผู้สูงวัยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีความมั่นคงในชีวิตในระดับหนึ่ง กล่าวคือ มีความปลอดภัยในชีวิตมีความเชื่อมั่นในชีวิตของตนเอง สามารถพึ่งพาตนเองได้ ในชีวิตประจำวัน และในด้านเศรษฐกิจ ผู้สูงวัยมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจที่เหมาะสม มีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีวิต และสามารถบริหารจัดการค่าใช้จ่ายของตนเองได้ พร้อมกันนั้นในทางสังคม ผู้สูงวัยยังมีความสัมพันธ์ที่ดีกับครอบครัวและชุมชน ได้รับการยอมรับและเคารพจากผู้อื่น และมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า องค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงวัยทั้งในด้านความมั่นคงของชีวิต ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม อันเป็นผลมาจากการจัดสวัสดิการ การดูแลด้านสุขภาพ การสนับสนุนกิจกรรมของชุมชน และการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงวัยกับครอบครัวและสังคมโดยรอบ ส่งผลให้ผู้สูงวัยสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณค่า มีความภาคภูมิใจในตนเอง และสามารถปรับตัวอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างเหมาะสม ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของณฐนนท์ ทวีสิน และคณะ (2566) ที่พบว่า การบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมของชุมชน มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ทั้งด้านความมั่นคงในชีวิต ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม โดยผู้สูงอายุที่ได้รับการสนับสนุนจากชุมชนและได้เข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะอย่างต่อเนื่อง จะมีความภาคภูมิใจในตนเอง สามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม และมีความสุขในการดำเนินชีวิตมากขึ้น นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของฤทธิชัย ขาแสน (2565) ที่พบว่า การได้รับสวัสดิการพื้นฐาน การดูแลด้านสุขภาพ และแรงสนับสนุนจากครอบครัว ชุมชน และหน่วยงานภาครัฐ ส่งผลให้ผู้สูงอายุมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ มีความเชื่อมั่นในการดำเนินชีวิต และมีความสัมพันธ์ทางสังคมที่ดี อันเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโดยรวมอยู่ในระดับดีอย่างไรก็ตาม ด้านการศึกษาที่ยังอยู่ในระดับปานกลาง สะท้อนให้เห็นว่า ผู้สูงวัยยังมีข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ การพัฒนาทักษะใหม่ และการได้รับข้อมูลข่าวสารที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม จึงควรมีการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การให้ความรู้ด้านเทคโนโลยี การส่งเสริมอาชีพ และการพัฒนาทักษะที่เหมาะสมกับวัย เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงวัยให้มีความสมบูรณ์และยั่งยืนมากยิ่งขึ้นซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของทศมาวดี ฉากภาพ และคณะ (2564) ที่พบว่า แม้ผู้สูงอายุจะมีคุณภาพชีวิตด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับดี แต่ด้านการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตยังเป็นประเด็นที่ต้องได้รับการพัฒนา เนื่องจากผู้สูงอายุจำนวนหนึ่งยังขาดโอกาสในการเข้าถึงองค์ความรู้และการพัฒนาทักษะที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีและการเรียนรู้สมัยใหม่ ดังนั้น การบูรณาการหลักทฤษฎี 4 ร่วมกับการบริหารจัดการอย่างองค์รวม และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัยและบริบทของพื้นที่ จึงมีส่วนสำคัญต่อการเสริมสร้างศักยภาพ การปรับตัว และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้ดียิ่งขึ้นอย่างต่อเนื่อง

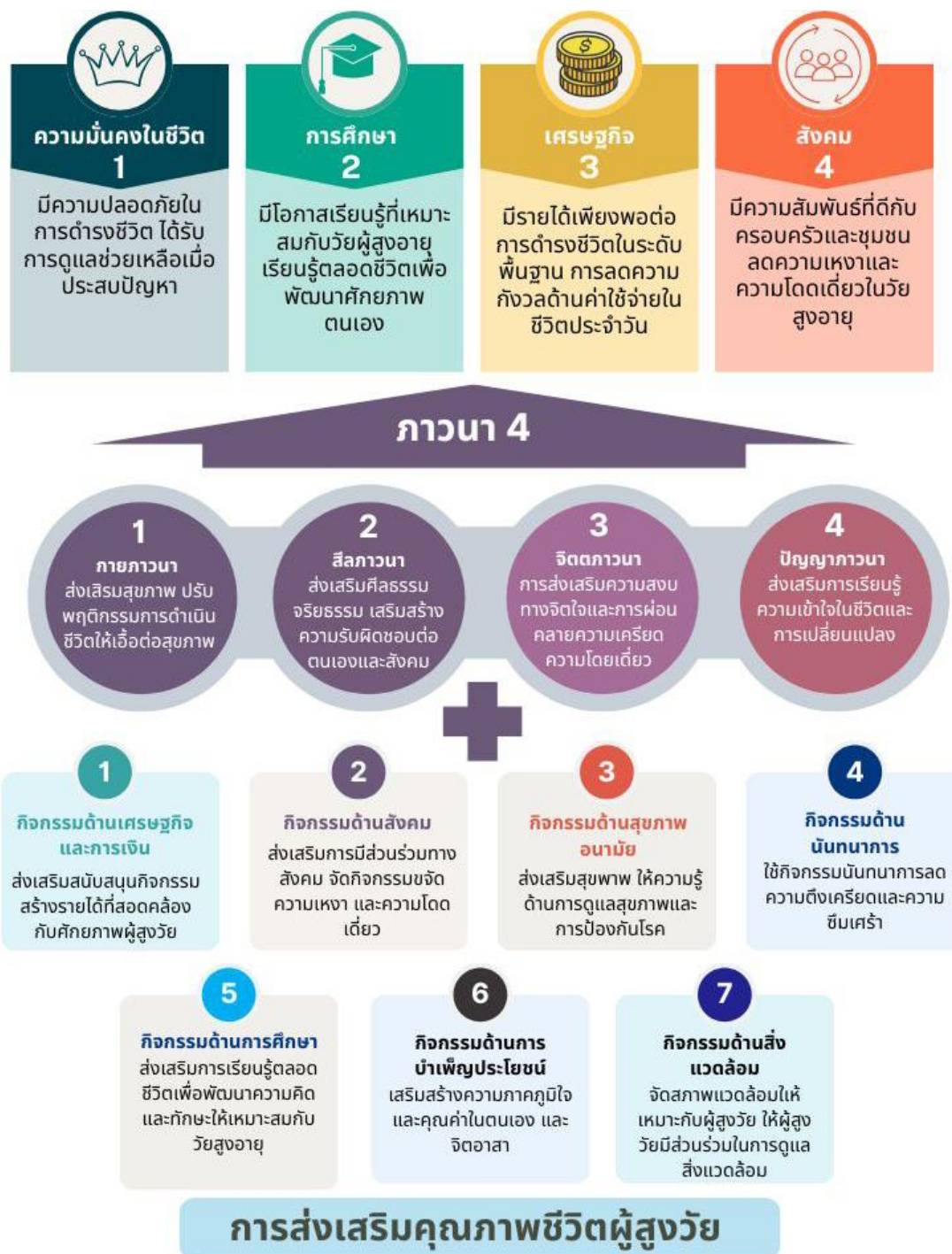
2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงวัยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพระนครศรีอยุธยา พบว่า การส่งเสริมคุณภาพชีวิตมีอิทธิพลต่อทุกด้าน โดยเฉพาะกิจกรรมด้านสุขภาพอนามัยซึ่งสำคัญที่สุดรองลงมาคือ ด้านนันทนาการ สิ่งแวดล้อม และสังคม ที่ช่วยเสริมสุขภาพและลดความโดดเดี่ยว ส่วนด้านเศรษฐกิจ การศึกษา และการบำเพ็ญประโยชน์ แม้อยู่ในลำดับรอง แต่ยังเป็นต่อความมั่นคงและคุณค่าในตนเอง แม้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินงานเชิงบูรณาการได้ดี แต่ยังมีความเปราะบางด้านรายได้และ

กิจกรรมทางสังคม ซึ่งจะต้องพัฒนาในเชิงระบบ ซึ่งสอดคล้องกับงานของประจวบ แหลมหลัก (2561) ที่พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุคือเศรษฐกิจและการจัดการเชิงระบบ และงานของเพชรยา แป้นวงษา และคณะ (2563) ที่พบว่า บทบาทของครอบครัวและชุมชน มีส่วนสำคัญ การพัฒนาคุณภาพชีวิตจึงควร ดำเนินการแบบองค์รวม เชื่อมโยงเศรษฐกิจ สังคม และจิตใจอย่างต่อเนื่องตามบริบทพื้นที่ ผลการวิจัยพบว่า หลักทฤษฎี 4 มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุทุกด้าน โดยเฉพาะปัญหาภาวะเหงาซึ่งเด่นที่สุด เพราะช่วยให้ เข้าใจชีวิต ใช้เหตุผล และปรับตัวอย่างมีสติ รองลงมาคือกายภาพที่ส่งเสริมสุขภาพและการดำรงชีวิตอย่าง เหมาะสม ส่วนจิตตภาวนาและศีลภาวนาแม้อยู่ลำดับรอง แต่ยังสำคัญต่อความมั่นคงทางใจและการอยู่ร่วมกัน อย่างเกื้อกูล แสดงว่าการพัฒนาคุณภาพชีวิตต้องควบคู่ทั้งมิติภายนอกและภายในอย่างสมดุล สอดคล้องกับ งานของนิชาพัฒน์ คำดี (2567) ที่พบว่า หลักทฤษฎี 4 มีผลต่อการพัฒนามนุษย์แบบองค์รวม ดังนั้น การบูรณาการหลักทฤษฎี 4 เข้ากับกลไกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงเป็นแนวทางที่เหมาะสมต่อการยกระดับ คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอย่างยั่งยืน

3. กระบวนการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักพุทธบูรณาการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แสดงให้เห็นว่า การส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุควร ดำเนินการอย่างเป็นระบบและครอบคลุมทุกมิติ เริ่มจากการสนับสนุนด้านเศรษฐกิจและการเงินเพื่อเสริม ความมั่นคงในชีวิต ควบคู่กับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางสังคม ลดความเหงา และสร้างคุณค่าในตนเอง พร้อมทั้งให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพอย่างต่อเนื่องในฐานะรากฐานของคุณภาพชีวิต นอกจากนี้ ควรจัด กิจกรรมนันทนาการเพื่อลดความเครียด ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุบำเพ็ญประโยชน์ และจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการดำรงชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเชียนน้อย อโณทัยไพบูลย์ (2566) และอรรธรณ ทองหล่อเลิศ และคณะ (2568) ที่ยืนยันว่า การพัฒนาผู้สูงอายุและการจัดสวัสดิการ อย่างรอบด้าน โดยบูรณาการความร่วมมือทุกภาคส่วน จะช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุได้อย่างสมดุลและ ยั่งยืนในบริบทพื้นที่ ผลการวิจัยเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักทฤษฎี 4 แสดงให้เห็นว่า สามารถใช้เป็นกรอบ แนวคิดในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างเป็นระบบและองค์รวม ครอบคลุมทั้งกาย ศีล จิต และปัญญา กล่าวคือ กายภาวนามุ่งส่งเสริมสุขภาพและพฤติกรรมที่เหมาะสม ศีลภาวนาส่งเสริมคุณธรรมและความรับผิดชอบ ต่อสังคม จิตตภาวนาพัฒนาสุขภาพจิตและความสงบทางใจ และปัญญาภาวนาเสริมสร้างความเข้าใจชีวิตและ การปรับตัวอย่างมีเหตุผล ซึ่งทั้ง 4 ด้านเกื้อหนุนกันอย่างสมดุล สอดคล้องกับงานวิจัยของพีระ อุดมกิจสกุล และคณะ (2567) และปาริชาติ เปรมวิชัย และคณะ (2567) ที่ยืนยันว่า หลักทฤษฎี 4 มีบทบาทสำคัญต่อการ พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ทั้งด้านพฤติกรรม ทักษะคิด และการพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง สะท้อนตรงกันว่า การบูรณาการหลักทฤษฎี 4 ไม่เพียงเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน แต่ยังยกระดับคุณภาพชีวิตให้สมดุลทั้งกาย ใจ สังคม และปัญญาได้อย่างยั่งยืน ทั้งในระดับองค์กรและชุมชน โดยเฉพาะบริบทการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูง วย ชี้ว่า การบูรณาการการส่งเสริมคุณภาพชีวิตร่วมกับหลักทฤษฎี 4 ทำให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตดีขึ้นอย่างเป็น รูปธรรม ทั้งด้านความมั่นคงในชีวิต การเข้าถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต ความมั่นคงทางเศรษฐกิจในระดับพื้นฐาน และความสัมพันธ์ทางสังคมที่เข้มแข็ง ลดความเหงาและเสริมสร้างคุณค่าในตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของธรากร หอมกลิ่น (2562) ที่พบว่า ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม สุขภาพ และความสัมพันธ์ในชุมชนมีผลต่อ ความพึงพอใจและความมั่นคงในชีวิตของผู้สูงอายุ ขณะเดียวกันยังสะท้อนความจำเป็นในการพัฒนาด้านจิตใจ เพิ่มเติม

องค์ความรู้ใหม่

ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์ผลการวิจัยข้างต้นเป็นองค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

จากภาพที่ 1 สามารถอธิบายได้ว่า กระบวนการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักพุทธบูรณาการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย 3 ส่วนสำคัญที่เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ ได้แก่ 1. การส่งเสริมคุณภาพชีวิตผ่านกิจกรรมหลากหลายมิติ ทั้งด้าน

เศรษฐกิจและการเงิน สังคม สุขภาพอนามัย นันทนาการ การศึกษา การบำเพ็ญประโยชน์ และสิ่งแวดล้อม เพื่อเสริมสร้างรายได้ ลดความเหงา ส่งเสริมสุขภาพ และสร้างคุณค่าในตนเอง 2. การประยุกต์ใช้หลักภาวะนา 4 ได้แก่ ภาวะกาย ภาวะจิต ภาวะอารมณ์ และภาวะปัญญา เพื่อพัฒนาผู้สูงวัยทั้งด้านร่างกาย พฤติกรรม จิตใจ และปัญญาอย่างสมดุล และ 3. ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นคือ ผู้สูงวัยมีความมั่นคงในชีวิต มีโอกาสเรียนรู้ตลอดชีวิต มีรายได้เพียงพอในระดับพื้นฐาน และมีความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวและชุมชน อันนำไปสู่คุณภาพชีวิตที่มั่นคงและยั่งยืนในบริบทท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม

สรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่องการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงวัยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. องค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยาควรกำหนดนโยบายส่งเสริมให้ผู้สูงวัยมีบทบาทในการทำกิจกรรมจิตอาสาและบำเพ็ญประโยชน์ในชุมชนอย่างต่อเนื่อง
2. องค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยาควรกำหนดนโยบายส่งเสริมกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาจิตใจของผู้สูงวัย
3. องค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยาควรกำหนดนโยบายสนับสนุนการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้สูงวัย

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. องค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดตั้งหรือสนับสนุนกลุ่มผู้สูงวัยจิตอาสา ในแต่ละชุมชน โดยกำหนดรูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับสภาพร่างกายและศักยภาพของผู้สูงวัย เช่น การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น การดูแลพื้นที่สาธารณะ หรือการช่วยเหลืองานชุมชน
2. องค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมสุขภาพจิตของผู้สูงวัยอย่างสม่ำเสมอ เช่น กิจกรรมฝึกสติ การทำสมาธิ การสันทนาการ หรือกิจกรรมกลุ่มที่ช่วยคลายความเครียด โดยประสานความร่วมมือกับวัด ผู้นำชุมชน หรือผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพจิต
3. องค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดระบบการสื่อสารและการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารที่เหมาะสมกับผู้สูงวัย เช่น การใช้สื่อชุมชน ป้ายประชาสัมพันธ์ หรือกิจกรรมพบปะพูดคุย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงวัยตามหลักพุทธบูรณาการในระดับชุมชน โดยนำรูปแบบการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงวัยตามหลักพุทธบูรณาการที่ได้จากงานวิจัยนี้ไปทดลองใช้จริงในพื้นที่ชุมชน
2. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการประยุกต์ใช้หลักภาวะนา 4 ในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงวัยในเขตองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น โดยศึกษาหลักการสมัยใหม่บูรณาการกับหลักพุทธธรรม
3. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตผู้สูงวัยระหว่างพื้นที่ที่มีการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับพื้นที่ที่ไม่มีการบูรณาการ โดยศึกษาคุณภาพชีวิตผู้สูงวัยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นที่มีการนำหลักพุทธธรรมมาใช้ในการดำเนินงาน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข. (2567). ข้อมูลประชากร. สืบค้นเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2567 จาก <https://shorturl.asia/OCWkx>.
- เซียนน้อย โอนทัยไพบูลย์. (2566). การพัฒนาผู้สูงอายุและสิทธิผู้สูงอายุที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในอำเภอขามทะเลสอ จังหวัดนครราชสีมา. วารสารมหาจุฬานาครธรรม์, 10(9), 281-293.
- ฐากร หอมกลิ่น. (2562). คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลท่าช้าง อำเภอท่าช้าง จังหวัดเพชรบุรี. วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, 14(49), 85-93.
- ณฐนนท์ ทวีสิน และคณะ. (2566). การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ กรณีศึกษาเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง. Procedia of Multidisciplinary Research, 1(10), 1-12.
- นิชาพัฒน์ คำดี. (2567). การบูรณาการหลักพุทธจริยธรรมเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน. วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมการบริหาร, 7(4), 123-135.
- ทัศนาวดี ฉากภาพ และคณะ. (2564). โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการพัฒนาสุขภาวะผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 10(2), 226-239.
- นัสมล บุตรวิเศษ และอุปปริฐา อินทรสาต. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (รายงานผลการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.
- ประจวบ แหลมหลัก. (2561). แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุตำบลจำปาหวาย อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา. วารสารวิจัยการพยาบาลและสุขภาพ, 19(1), 97-107.
- ประยงค์ จันทรแดง. (2561). การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวศาสนา. กรุงเทพฯ: โอ.เอส. พรินติ้ง เฮาส์.
- ปาริชาติ เปรมวิชัย และคณะ. (2567). การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตัวแทนประกันชีวิตในจังหวัดพิษณุโลก. วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมการบริหาร, 7(2), 142-154.
- พีระ อุดมกิจสกุล และคณะ. (2567). การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบริษัทไปรษณีย์ไทย ดิสทริบิวชั่น จำกัด. วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมการบริหาร, 7(1), 194-206.
- เพชรธยา แป้นวงษา และคณะ. (2563). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชนบท จังหวัดเพชรบูรณ์. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์, 15(2), 41-56.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ฤทธิชัย ชาแสน. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่อำเภอพรหมานิคม จังหวัดสกลนคร. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 19(87), 161-173.
- สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. (2567). ยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา. สืบค้น 20 พฤศจิกายน 2567 จาก <https://www.ayutthayalocal.go.th/frontpage>.
- องค์การบริหารส่วนตำบลลุมพลี. (2567). ยุทธศาสตร์. สืบค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2567 จาก <https://www.lumplee.go.th/vision>.
- อรรวรรณ ทองหล่อเลิศ และคณะ. (2568). การพัฒนาการดูแลผู้สูงอายุและสวัสดิการผู้สูงอายุที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ในจังหวัดอุทัยธานี. วารสารสังคมพัฒนศาสตร์, 8(11), 77-89.
- Creswell, J. W. (2014). Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches (4th ed.). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.

World Health Organization. (1996). WHOQOL-BREF: Introduction, administration, scoring and generic version of the assessment. Geneva, Switzerland: World Health Organization.

Yamane, T. (1973). Statistics: An Introductory Analysis (3rd ed.). New York: Harper and Row.